

„Nie żałuję wyboru...”¹. O Emilu Orzechowskim

Z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce specjalny zeszyt czasopisma „Zarządzenie w Kulturze”, którego pierwszy numer ukazał się 24 lata temu (w 2000 roku) z inicjatywy Profesora Emila Orzechowskiego, pierwszego redaktora naczelnego, ale przede wszystkim wielkiego ambasadora kultury oraz teatru i promotora rozwoju myśli i studiów z zakresu zarządzania kulturą w Polsce.

W chwili powstania „Zarządzenie w Kulturze” było pierwszym w Polsce recenzowanym, ukazującym się regularnie pismem naukowym poświęconym kulturze w perspektywie zarządzania. Od początku służyło wymianie dobrych praktyk i dzieleniu się specjalistyczną wiedzą, co – w czasach bez internetu – miało bardzo istotne znaczenie. Po dziś dzień stanowi ważną płaszczyznę wymiany myśli i prezentacji wyników badań dotyczących szeroko rozumianego pola kultury. Jest ukierunkowane na potrzeby tych, którzy praktycznie i teoretycznie zajmują się zadaniami z zakresu zarządzania kulturą w publicznych i prywatnych organizacjach kultury.

Zeszyt ten jest dedykowany twórcy czasopisma. A okazja to szczególna – w tym roku Profesor Emil Orzechowski obchodzi bowiem 80. urodziny.

Prof. dr hab. Emil Orzechowski jest specjalistą w zakresie teatru i teatrologii, inicjatorem i twórcą pierwszych w Polsce studiów z zakresu zarządzania kulturą, ekspertem w zakresie zarządzania kulturą i szkołami wyższymi. Zajmował się wieloma zagadnieniami z historii teatru, kultury środowisk polonijnych, polityki kulturalnej, organizacji sektora kultury, ale też promocji dóbr kultury w kraju i za granicą. Jest nie tylko badaczem kultury, historii teatru, ale też miłośnikiem osoby i dziedzictwa wielkiej polskiej aktorki – Heleny Modrzejewskiej (1840–1909), nieustająco podążającym jej śladami w Polsce i poza jej granicami.

Profesor Emil Orzechowski urodził się 21 lipca 1944 roku w niewielkiej miejscowości położonej na terenie dawnego województwa rzeszowskiego, we Fryszaku, gdzie ukończył szkołę podstawową. Naukę kontynuował w I Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle. Do Krakowa przyjechał w 1962 roku, na studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył w 1967 roku, uzyskując tytuł magistra na podstawie pracy dyplomowej „Teatry studenckie Krakowa 1945–67”. Za tę pracę został uhonorowany I nagrodą naukową Festiwalu Kultury Studenckiej. Była to także jego pierwsza publikacja naukowa, która ukazała się na łamach pisma „Pamiętnik Literacki” w 1968 roku.

¹ Cytat zaczerpnięty z: H. Modrzejewska, *Wspomnienia i wrażenia*, tłum. M. Promiński, oprac. J. Got, J. Szczublewski, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1957, s. 583 (seria: Pamiętniki i Wspomnienia. Seria 1: Pamiętniki Polskie).

Zaraz po studiach (1967 rok) rozpoczął pracę jako „inżynier stażysta” na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był tam wówczas jedynym pracownikiem administracyjnym. Dzięki tej pracy poznał funkcjonowanie uczelni, co okazało się istotne nie tyle w jego późniejszej karierze zawodowej, ile w procesie realizacji marzeń. Równocześnie podjął dalsze studia i prace badawcze. Etat asystenta otrzymał, jak sam wspomina, dzięki Marii Dłuskiej i Witoldowi Taszyckiemu.

Przewód doktorski otworzył wprawdzie u Henryka Markiewicza (historyka i teoretyka literatury), jednak dysertację doktorską kończył pisać już pod opieką Jerzego Gota, zostając jego asystentem, ściśle współpracując przy tworzeniu (od 1973 roku) pierwszych w Polsce studiów teatrologicznych (o czym wspomina Jan Michalik w tekście zamieszczonym w niniejszym zeszycie). To Markiewicz, znając zainteresowania swojego doktoranta, w związku z tworzeniem przy Wydziale Polonistyki teatrologii jako nowej specjalizacji – zaproponował mu, aby wspomagał w tym dziele Jerzego Gota. W roku 1974 otrzymał tytuł doktora na podstawie książki *Stary Teatr i Studio*, uhonorowanej nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz nagrodą dziennika „Echo Krakowa”, niezwykle popularnej w latach 70. XX wieku krakowskiej popołudniówki, w konkursie na najlepszą książkę o Krakowie. Habilitację uzyskał w roku 1988 na podstawie książki *Teatr polonijny w Stanach Zjednoczonych*, również nagrodzonej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W roku 1997 uzyskał tytuł profesorski na podstawie książki *Koniec Polonii w Ameryce*, ponownie dostrzeżonej i nagrodzonej przez Ministra. W roku 2001 Emil Orzechowski otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Profesor Orzechowski to autor kilkunastu własnych książek (w tym pięciu nagrodzonych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego), ponad 160 artykułów naukowych oraz wielu popularnych tekstów drukowanych w Polsce i Stanach Zjednoczonych. Większość z nich dotyczy teatru krakowskiego, teatru amatorskiego w Galicji, problemów z zakresu zarządzania kulturą i polityki kulturalnej oraz życia, twórczości scenicznej, działalności społecznej, dorobku materialnego i niematerialnego Heleny Modrzejewskiej. Profesor był promotorem licznych prac licencjackich, magisterskich i doktoratów. Tylko w latach 2000–2004 oraz 2009–2017 pod jego kierunkiem powstało 267 prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich). Liczba ta nie obejmuje doktoratów ani prac powstałych na innych kierunkach (prace magisterskie pod jego opieką pisało wielu studentów teatrologii) czy uczelniach.

Profesor Emil Orzechowski zajmował się nie tylko pracą badawczą, naukową i dydaktyczną. Dostrzegając potrzeby studentów obcokrajowców przyjeżdżających na studia medyczne do Polski, w 1995 roku zorganizował lektorat języka polskiego w Szkole Medycznej dla Obcokrajowców. Przez wiele lat koordynował program i do dziś prowadzi tam zajęcia.

Pasje teatrologiczne Emil Orzechowski realizował w rozmaity sposób, nie tylko przez badania literatury, badania etnograficzne, ale też podejmując praktyczne wyzwania. W Buffalo na przykład zorganizował około stuosobowy zespół teatralny,

który – we współpracy z Kazimierzem Braunem – wystawił *Jasełka, Pasję* oraz kilka innych spektakli. *Jasełka* zagrano w kilku miastach. W związku z ich wystawieniem w Cheektowaga w stanie Nowy Jork otrzymał tytuł Obywatela Roku.

Doświadczenia w zarządzaniu szkołami wyższymi nabywał m.in. pełniąc funkcje wicedyrektora Instytutu Filologii Polskiej UJ, dziekana (przez dwie kadencje) Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej, przewodniczącego Rady Instytutu Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownika studiów podyplomowych z zakresu zarządzania kulturą UJ, kierownika Katedry Zarządzania Kulturą w Instytucie Kultury UJ. Był także kierownikiem studiów licencjackich zarządzania kulturą w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Oświęcimiu, która rozpoczęła swoją działalność 1 lipca 2005 roku.

Przez dwie kadencje był członkiem Komitetu Badań nad Polonią Polskiej Akademii Nauk, dwie kadencje członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Przewodniczył radom dwóch fundacji (m.in. warszawskiej Pro Cultura) i zarządom kilku stowarzyszeń (m.in. Stowarzyszenia Willa Decjusza). Jest założycielem i prezesem zarządu Fundacji Wspierania Badań nad Życiem i Twórczością Heleny Modrzejewskiej od chwili jej powstania w 2010 roku.

Od początku pracy na uczelni (1971 rok), jako wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego, podejmował także wykłady na innych uczelniach. W roku akademickim 1976/1977 prowadził zajęcia dydaktyczne w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie (obecnie Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego). Wykładał także w Uniwersytecie Śląskim oraz w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Oświęcimiu (od 2005 roku).

W czasie naukowych pobytów w Stanach Zjednoczonych jako stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej i Fundacji Fulbrighta prowadził wykłady na kilku uczelniach: Orchard Lake Schools w stanie Michigan (1981–1983), University of Connecticut w Storrs (1983–1984), Stanford University w Kalifornii (1991), State University of New York w Buffalo (1992–1994), a także University of Wisconsin w Stevens Point, University of Michigan w Ann Arbor, Foreign Service Institute w Waszyngtonie, University of California w Los Angeles, Syracuse University i Rochester University w stanie Nowy Jork, jak również w Kanadzie na uniwersytecie w Edmonton. Gościnnie wykładał też na wielu innych prestiżowych europejskich uczelniach w Amsterdamie, Berlinie, Bolonii, Bilbao, Dreźnie, Londynie, Pradze, Rydze, Turynie, Uppsali.

Działalność Profesora była i jest dostrzegana oraz doceniana. W roku 2002 został odznaczony przez Prezydenta RP Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski. Był nagradzany i zapraszany do udziału w pracach rozmaitych komisji i zespołów eksperckich, także poza strukturami uczelni. W latach 2009–2013 był członkiem Konwentu ds. Strategii Rozwoju Kultury w Krakowie, a w latach 2012–2015 członkiem Kapituły Nagrody Teatralnej im. Stanisława Wyspiańskiego – w obu przypadkach został powołany do pracy przez Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego.

Za swoją działalność na rzecz kultury w Krakowie został uhonorowany przez Prezydenta Miasta Krakowa Odznaką „Honoris Gratia”, a także Nagrodą Województwa Małopolskiego „Ars Querendi” w pierwszej edycji konkursu w 2008 roku (jako Mistrz).

Emil Orzechowski to społecznik i marzyciel, który skutecznie przekuwa marzenia w rzeczywistość. Odczuwając potrzebę kształcenia wyspecjalizowanych kadr dla sektora kultury, Profesor dążył konsekwentnie do zorganizowania i uruchomienia studiów z zakresu zarządzania kulturą. Już w 1996 roku udało mu się uruchomić unikalne w skali kraju studia na nowym, powstałym wówczas przy jego zaangażowaniu Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ. Profesor był współtwórcą profilu akademickiego nowego Wydziału, jego bazy lokalowej i podstaw finansowych (w części pozabudżetowej).

Zanim do tego doszło, najpierw, na mocy zarządzenia nr 33 Rektora UJ z 8 czerwca 1994 roku, powstała Szkoła Zarządzania Kulturą UJ. Utworzenie tej szkoły i jej rozwój były wspólną inicjatywą Uniwersytetu Jagiellońskiego i Urzędu Miasta Krakowa. W realizacji koncepcji wspierała Profesora Danuta Glondys, ówczesna dyrektorka Wydziału Kultury Urzędu Miasta Krakowa (w latach 1993–1999). Podjęty w 1994 roku pomysł starań o tytuł dla Krakowa jako Europejskiego Miasta Kultury roku 2000, a tym bardziej realizacja koncepcji – również wymagały profesjonalnych kadr kultury. Szkoła miała swoją siedzibę w wyremontowanym gruncie (w latach 1994–1996) i przygotowanym na jej potrzeby lokalu z zasobów Gminy Miejskiej Kraków, sercu Krakowa, w Rynku Głównym 8, nad słynnym Klubem „Pod Jaszczurami”. Następnie, staraniem Profesora zarządzeniem nr 65 Rektora UJ z 15 grudnia 1994 roku, powołany został Zakład Organizacji Życia Kulturalnego, który w 1995 roku zarządzeniem nr 44 Rektora UJ z 17 lipca 1995 roku został przekształcony w Szkołę Zarządzania Kulturą UJ. Jej Kierownikiem, na mocy decyzji rektora UJ Franciszka Ziejki z 28 sierpnia 1995 roku, mianowany został Emil Orzechowski. W 1996 roku, na mocy zarządzenia nr 11 Rektora UJ z 10 maja, utworzono Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej. Początkowo Szkoła stała się formalnie zakładem powołanego zarządzeniem nr 28 Rektora UJ z 7 lipca 1997 roku Instytutu Spraw Publicznych. Jednak celem Profesora Emila Orzechowskiego było doprowadzenie do powstania samodzielnego Instytutu Kultury UJ, więc nie ustawał on w wysiłkach. W 2008 roku, na podstawie zarządzenia nr 2 Rektora UJ z 4 stycznia, utworzono Zespół Katedr Nauk o Kulturze jako samodzielną jednostkę Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej. Koordynatorem Zespołu został Profesor Orzechowski.

Dopiero z dniem 1 marca 2009 roku (na mocy zarządzenia Rektora UJ z 29 grudnia 2008 roku) powstał samodzielny instytut – Instytut Kultury UJ, w skład którego weszły: Katedra Zarządzania Kulturą, Katedra Kultury Współczesnej, Katedra Teorii Edukacji i Kultury oraz Zakład Zarządzania i Ekonomiki Mediów.

Stworzony przez Profesora w Instytucie Kultury UJ kierunek studiów, zarządzanie kulturą, był jedynym w Polsce pełnym programem kształcenia, obejmującym studia I i II stopnia. W programie nauczania w latach 2009–2015 były m.in.:

organizacja i zarządzanie kulturą w Polsce, zarządzanie instytucjami kultury sektora publicznego, polityka kulturalna i strategie rozwoju kultury w Polsce, polityka kulturalna państw Unii Europejskiej, podstawy prawne instytucji kultury. Studia prowadzone jako licencjackie, magisterskie i podyplomowe, łączące kompetencje z zakresu zarządzania, w tym zarządzania strategicznego, odnoszone do specyfiki sektora kultury, promocji i marketingu, powiązane ściśle z wiedzą z zakresu podstaw prawnych funkcjonowania organizacji kultury w Polsce, ale i szeroko rozumianego kulturoznawstwa były w tamtym czasie bardzo potrzebne. Cieszyły się dużym zainteresowaniem zarówno absolwentów szkół średnich, jak i praktyków sektora kultury, także w ramach studiów podyplomowych. Absolwenci tych studiów zajmują dziś kluczowe pozycje w strukturach wielu instytucji i organizacji kultury, są kreatywni i odnoszą liczne sukcesy w polu zarządzania kulturą.

Wśród wielu zasług Emila Orzechowskiego należy przywołać fakt, iż to za jego sprawą Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, jako jedyny w Polsce, posiadał unikatowe uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w zakresie zarządzania humanistycznego, co stało się jednym ze znaków rozpoznawczych wydziału.

Jedną z pierwszych nowatorskich inicjatyw Profesora Emila Orzechowskiego, podjętych jeszcze w strukturach Szkoły Zarządzania Kulturą (ISP UJ), był program „Ambasador” realizowany w latach 1997–2008. Były to spotkania z przedstawicielami dyplomacji, zazwyczaj w randze attaché kultury z wielu krajów, m.in.: Australii, Austrii, Argentyny, Albanii, Maroka, Hiszpanii, Słowacji, Wielkiej Brytanii, Chorwacji, Finlandii, Peru. W czasach bez internetu opowiadali o polityce kulturalnej swoich państw, wyzwaniach i problemach, a także dzielili się wiedzą na temat zarządzania kulturą w reprezentowanych przez siebie krajach. Nowum było włączanie do współpracy gminnych instytucji kultury. Program „Ambasador” od strony organizacyjno-administracyjnej realizowany był bowiem przez ówczesny Śródmiejski Ośrodek Kultury w Krakowie. Odbyło się ok. pięćdziesięciu spotkań, a każdy wykład ukazał się drukiem w ramach cyklu wydawniczego *Ambasador*. Publikacje te stanowiły nie tylko istotne źródło informacji, ale i część szerszego, zainicjowanego przez Profesora projektu: *Biblioteki Zarządzania Kulturą*.

Zgodnie z ideą Profesora w ramach serii *Biblioteka Zarządzania Kulturą* miały być wydawane prace uznanych światowych pozycji z zakresu zarządzania kulturą w przekładzie na język polski. Za sprawą Profesora Orzechowskiego na polskim rynku ukazały się trzy ważne pozycje: *Przedsiębiorczość w kulturze. Wprowadzenie do zagadnień zarządzania w kulturze* Giepa Hagoorta (1997), *Wprowadzenie do ekonomiki kultury i sztuki* Petera Bendixena (2001) oraz *Informacja w polityce kulturalnej* Marka Schustera (2007). Warto zwrócić uwagę, że firmowane przez Szkołę Zarządzania Kulturą UJ tłumaczenie znakomitej książki Bendixena stanowiło pierwszą na polskim rynku publikację poświęconą ekonomice kultury, pokazującą, jak absurdalne jest rozpatrywanie problemów kultury w oderwaniu

od realiów gospodarki rynkowej. Jednak nakład publikacji w dobie słabo jeszcze rozpowszechnionego internetu był niewielki, stąd dopiero dekadę później w Polsce zaczęto głośno dyskutować o ekonomice w kulturze i sztuce, także w kontekście publicznych instytucji kultury. Publikacja Bendixena stanowi nadal bardzo istotne, bo unikatowe pod względem treści i wniosków opracowanie dotyczące ekonomiki różnych obszarów sztuki: teatru, muzyki, malarstwa czy literatury.

W ramach Biblioteki Zarządzania Kulturą ukazało się później wiele innych publikacji, będących prezentacją wyników badań w dziedzinie zarządzania kulturą polskich naukowców, m.in.: dwie książki Danuty Glondys *Europejska Stolica Kultury. Miejsce kultury w Unii Europejskiej* (2010) oraz *Kraków 2000. Europejskie Miasto Kultury. Summa Factorum* (2010), Artura Mazura *Sponsoring szansą dla kultury* (2011), Katarzyny Barańskiej *Muzeum w sieci znaczeń. Zarządzanie z perspektywy nauk humanistycznych* (2013), raport *Artyści na rynku pracy* pod redakcją Doroty Ilczuk, Teresy M. Dudzik, Ewy Gruszki i Agnieszki Jeran (2015) czy publikacja *Z kulturą o kulturze. Kultura pod ścianą* pod redakcją Alicji Kędzioły, Emila Orzechowskiego, Joanny Szulborskiej-Łukaszewicz i Joanny Zdebskiej-Schmidt (2014). Seria jest kontynuowana po dziś dzień.

Profesor Orzechowski to także inicjator i organizator rozmaitych przedsięwzięć naukowych. W 2014 roku doprowadził do powstania Międzywydziałowej Komisji Zarządzania Kulturą i Mediami Polskiej Akademii Umiejętności, której przewodniczył w latach 2014–2021. Jej celem jest poszukiwanie nowych metod i narzędzi badawczych dotyczących sektora kultury przy wykorzystaniu wiedzy z obszaru różnych dyscyplin naukowych.

Poza czasopiśmem „Zarządzanie w Kulturze” dzięki Profesorowi Emilowi Orzechowskiemu pojawiło się w Polsce i Europie także drugie recenzowane pismo naukowe „Culture Management” (2009–2013) najpierw jako trójjęzyczny, potem dwujęzyczny periodyk, wydawany w Krakowie we współpracy z uczelniami w Rydze, Görlitz, Belgradzie, Stambule i Tbilisi. Oba pisma, zainicjowane i redagowane przez Profesora od początku powstania, były jedynymi w kraju periodykami naukowymi poświęconymi zagadnieniom z zakresu zarządzania kulturą.

Oprócz wymienionych powyżej dokonań zawodowych i obszarów badawczych Profesor Emil Orzechowski jest także wybitnym znawcą i popularyzatorem twórczości Heleny Modrzejewskiej. Odnajdowanie, analiza i opracowanie naukowe dokumentów i pamiątek dotyczących życia i pracy twórczej Modrzejewskiej, matki chrestnej Witkacego, promotorki Ignacego Paderewskiego, wielkiej przyjaciółki Henryka Sienkiewicza, mimo jej światowej sławy, nieco zapominanej i zbyt mało docenianej nie tylko w Krakowie, ale i w Polsce, stało się życiowym wyzwaniem, pasją i dziełem życia Profesora. A przecież zaczęło się bardzo niewinnie... od przypadku? Poproszony przez Andrzeja Wajdę o zbadanie jednego tylko wątku z kariery artystycznej Heleny Modrzejewskiej, Profesor uległ jej urokowi i podążył śladami wybitnej aktorki, stając się promotorem jej talentu i dokonań. Jedną z wielu wypraw

odbył w 1990 roku wraz z Anną Litak – jako stypendyści Fundacji Fulbrighta przemierzali Stany Zjednoczone, odwiedzając miejsca, w których dziesięć dekad wcześniej podczas swego tournée występowała Modjeska.

Z inicjatywy Profesora Orzechowskiego rok 2009 został ogłoszony przez Sejm RP Rokiem Heleny Modrzejewskiej. Emil Orzechowski jest pomysłodawcą powołanej w Instytucie Kultury Pracowni Dokumentacji Życia i Twórczości Heleny Modrzejewskiej UJ (2009), której prace – podobnie jak działalność Fundacji Wspierania Badań nad Życiem i Twórczością Heleny Modrzejewskiej (Fundacja dla Modrzejewskiej), koncentrują się na zachowaniu pamięci o artystce, promowaniu życia i twórczości aktorki, gromadzeniu materiałów źródłowych oraz opracowań jej dotyczących, organizowaniu seminariów i konferencji naukowych, jak również realizowaniu projektów kulturalnych i społecznych, bazujących na wątkach z biografii i sztuki artystki. W 2010 roku idea cyfrowego muzeum poświęconego Helenie Modrzejewskiej została uhonorowana Nagrodą Województwa Małopolskiego „Ars Quaerendi” za wybitne działania na rzecz rozwoju i promocji kultury. W ciągu 15 lat Fundacji i Pracowni udało się zgromadzić największą na świecie kolekcję materiałów dotyczących artystki zarówno w postaci tradycyjnej, jak i zdigitalizowanej. W tym celu prowadzone były i kontynuowane są kwerendy w Polsce i za granicą, głównie w Stanach Zjednoczonych i Anglii, oraz nawiązana została współpraca z kilkudziesięcioma instytucjami i badaczami.

Emil Orzechowski jest również twórcą i wraz z Alicją Kędziorą redaktorem naczelnym serii naukowej poświęconej Modrzejewskiej *Arte et Ratione*. Wydawnictwa Pracowni Dokumentacji Życia i Twórczości Heleny Modrzejewskiej i Fundacji dla Modrzejewskiej, której pierwsza publikacja ukazała się w 2015 roku. Do 2024 roku opublikowano 15 książek monograficznych, tomów zbiorowych oraz zbiorów źródeł. Oprócz nich, wydano także sześć książek poza serią, z których szczególnie istotna wydaje się *Korespondencja Heleny Modrzejewskiej i Karola Chłapowskiego 1859–1886* pod redakcją Emila Orzechowskiego i Alicji Kędziory (2016), wydana w dwóch tomach i gromadząca 1239 listów.

W 2018 roku Emil Orzechowski zainicjował regularne spotkania naukowe poświęcone aktorce i teatrowi jej epoki. Pierwsze z nich to konferencja, której obrady odbywały się w Muzeum Dom Jana Matejki oraz Narodowym Starym Teatrze im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie. Od 2019 roku spotkania w formie tematycznych seminariów naukowych odbywają się w Domu Jana Matejki. Towarzyszą im uroczyste obchody urodzin Modrzejewskiej. Naukowe efekty spotkań są rokrocznie publikowane w postaci tomów pokonferencyjnych w wydawnictwie Księgarnia Akademicka.

Fundacja, kierowana przez Profesora Orzechowskiego, realizuje także projekty społeczne i kulturalne, m.in.: wystawy, wykłady popularnonaukowe, spacery miejskie szlakiem Modrzejewskiej, a także projekty skierowane do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym m.in. z niepełnosprawnością umysłową niskiego i średniego

stopnia. Od wielu lat Fundacja jest wspierana przez Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa jako organizacja działająca na rzecz zachowania i upowszechniania wiedzy o wybitnej artystce. Jednym z głównych celów Profesora Orzechowskiego, który przyświeca jego działalności na tym polu, jest chęć przywrócenia do dawnej świetności jedyne zachowanego w Polsce domu Heleny Modrzejewskiej, Modrzejówki, mieszczącej się na krakowskiej Krowodrzy, utworzenie w nim muzeum biograficznego artystki i prowadzenie kulturotwórczego ośrodka, mogącego służyć krakowianom.

Dokonaniami Profesora Emila Orzechowskiego można by obdarować wielu badaczy, dydaktyków, ludzi kultury, a na opisanie jego osiągnięć należałoby poświęcić wiele jeszcze stron, co pewnie i tak nie wyczerpałoby tematu. Oddajemy zatem głos Przyjaciołom i Uczniom Profesora, którzy zachcieli wraz z nami uczcić jego 80. urodziny. Niniejszy zeszyt założonego przez Profesora czasopisma „Zarządzanie w Kulturze” gromadzi wspomnienia, artykuły naukowe oraz komunikaty 34 autorów, które odnoszą się zarówno do chwil z życia prywatnego Jubilata, pierwszych spotkań i inspiracji, jego naukowych zainteresowań z zakresu zarządzania kulturą, teatru dawnego i współczesnego oraz biografii i dziedzictwa Heleny Modrzejewskiej, jak i jej bliskich. Teksty zostały poprzedzone bibliografią Emila Orzechowskiego, ułożoną chronologicznie, poczynawszy od 1968 roku. Spisu nie uznajemy za zamknięty – jesteśmy bowiem przekonani, że wiele ważnych publikacji Profesora dopiero przed nami.

Dziękujemy Autorom zamieszczonych w niniejszym zeszycie „Zarządzania w Kulturze” tekstów za ich bezinteresowne przekazanie, Recenzentom, którzy równie bezinteresownie przygotowali cenne i życzliwe oceny tak wielu artykułów. Redaktorowi Naczelnemu czasopisma dziękujemy za udostępnienie dwóch numerów „Zarządzania w Kulturze” na potrzeby jubileuszowego wydania oraz Władzom Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej oraz Instytutu Kultury UJ. Nade wszystko jednak składamy wyrazy wdzięczności Jubilatowi, prof. dr. hab. Emilowi Orzechowskiemu za wiedzę, inspiracje, życzliwość, nieustającą gotowość do niesienia pomocy i przyjaźń, czego dowodzą wszystkie zgromadzone przez nas teksty.

Joanna Szulborska-Łukaszewicz